

DİPNOTLAR

1. "Üç hekimin bulunduğu yerde en az iki dinsiz vardır" anlamına gelir. HT.
2. ARDA, B., "Ortaçağ Karanlığından Nasıl Sıyrıldık?", Bilim Etiği ve Bilim Tarihi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2004 s. 14
3. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, Kısaltılmış 2. Baskıya Hazırlayan: Prof. Dr. Afife Mat, İstanbul Üniversitesi Yayınları no: 3358, İstanbul, 2001
4. ARDA, B., "Ortaçağ Karanlığından Nasıl Sıyrıldık?", Bilim Etiği ve Bilim Tarihi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004, s.16
5. RIESMAN, D., The Story of Medicine in the Middle Ages, New York, 1936
6. BAYTOP, T., a.g.e.
7. BAYTOP, T., a.g.e.
8. BAYTOP, T., a.g.e.
9. BAYTOP, T., a.g.e.
10. ŞEHİSUAROĞLU, B., Eczacılık Tarihi Dersleri, İstanbul Üniversitesi Yayın no: 1582, İstanbul, 1970.
11. Büyük Larousse Ansiklopedisi, 20. cilt, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1986, s. 10324
12. GORDLEVSKI, V., Anadolu Selçuklu Devleti, Ankara, 1988, s.246
13. CANTAY, G., Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Darüşşifaları, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, sayı 61, Ankara, 1992, s.15
14. CANTAY, G., a.g.e. s.19
15. ÜNVER, A. S., Kayseri Tıp Sitemiz 760 Yaşında, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1966 s.3
16. CANTAY, G., a.g.e.
17. Halil Edhem, Kayseri Şehri, İstanbul, 1333 s.32
18. SİPAHİOĞLU, H., Kayseri Gevher Nesibe Sultan Tıp Sitesi, Akın Matbaası, Kayseri, 1981 s.7
19. KÖKER, A., Selçuklu Gevher Nesibe Sultan Tıp Fakültesi, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayın no:10, Kayseri, 1991 s.5
20. SİPAHİOĞLU, H., a.g.e. s.8
21. SİPAHİOĞLU, H., a.g.e. s.8
22. SİPAHİOĞLU, H., a.g.e. s.9
23. BAYBURTLUOĞLU, Z., Vakıf ve Kültür Dergisi, Kayseri Çifte Medrese, 1 (1). 1998
24. AFETİNAN, A., a.g.e. s. 15,16
25. SİPAHİOĞLU, H., Kayseri Gevher Nesibe Sultan Tıp Sitesi, Akın Matbaası, Kayseri, 1981 s.9
26. GABRIEL, A., Monuments Turcs d'Anatolie, Paris, 1931 s. 74
27. GORDLEVSKI, V., Anadolu Selçuklu Devleti, Ankara, 1988, s. 244
28. ASİL, E., Anadolu Selçuklu Devri Tıp ve Eczacılık Kurumu (Doçentlik Tezi), Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Ankara, 1979 s. 34
29. AFETİNAN, A., a.g.e. s. 22
30. AFETİNAN, A., a.g.e. s. 22
31. DONNA, R. K, International Handbook on Mental Health Policy, Greenwood Press, 1993 s. 374
32. AK, A. Ş., Avrupa ve Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi-Tarihi Gelişimi ve Uygulamaları, Öz Yayıncılık, Konya, 1997, s.123
33. AK, A. Ş., a.g.e. s.123
34. KÖKER, A., a.g.e. s.28
35. ÜNVER, A.S., Kayseri Tıp Sitemiz 760 Yaşında, İsmail Akgün Matbaası, 1966, s.7
36. FİRUZANFER, B., Tehran, 1969
37. ASİL, E., a.g.e. s.35
38. MERÇİL, E., Türkiye Selçuklularında Meslekler, Türk Tarih Kurumu Yayınları No: 192, Ankara, 2000 s.117
39. AFETİNAN, A., Kayseri Gevher Nesibe Şifaiyesi, Hacettepe Üniversitesi no:8, Ankara, 1969, s. 23
40. ÖZDOĞAN, K., Kayseri Tarihi, Erciyes Matbaası, Kayseri, 1948 s.185
41. Aktarlık kurumuyla ilgili detaylı bilgilere "19. ve 20. yüzyıllarda Kayseri'deki Aktarlar" bölümünde yer verilmiştir.
42. BAYLAV, N., Eczacılık Tarihi, Yörük Matbaası, İstanbul, 1968.

43. TANKER, M., ASİL, E., Türkiye'de İlk Eczacılık Derneği, Ankara Eczacılık Fakültesi Mecmuası, 11:112, 1992.
44. BAYTOP, T., Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Eczacılık Cemiyetleri, Türk Eczacılık Tarihi Araştırmaları, İstanbul, 2000.
45. SUCU, İ., Türkiye'de Eczacılık Dernekleri, Farmasötik Bilimler Dergisi, 13 (2): 373, 1988.
46. BAYTOP, T., Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Eczacılık Cemiyetleri, Osmanlı İlmî ve Mesleki Cemiyetleri, Yayına Hazırlayan: E. İhsanoğlu, İstanbul, 1987.
47. BAYTOP, T., a.g.e.
48. ŞAR, S., Eczacılıkta Mesleki Örgütlenmelerin Tarihiçesi, VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı'nda sunulan bildiriler, Editör: Prof. Dr. Afife Mat, İstanbul Üniversitesi Yayın No:4390, İstanbul, 2003.
49. Türk Eczacıları Birliği, 25.01.1956 tarihinde kabul edilen 6643 sayılı yasanın 2 Şubat 1956'da 9223 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla kurulmuştur.
50. ABACIOĞLU, N., Türk Eczacıları Birliği, Pharmacia, 30 (2), 37-43, 1990
51. İlk baskısı 1844, 18. baskısı 1945 yılında yapılmıştır.
52. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, (Kısaltılmış 2. Baskıya Hazırlayan: Prof. Dr. Afife Mat), İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 3358, İstanbul, 2001.
53. GÜVEN, K.C., İlaçla İlgili Yasalar 5, İstanbul, 1984
54. BAYTOP, T., a.g.e.
55. Eczanelere sınırlama getiren bu kanun 26 yıl yürürlükte kalmış ve 1953 yılında çıkartılan ve halen yürürlükte olan 6197 sayılı kanun ile kaldırılmıştır.
56. BAYTOP, T., 1923-1973 yılları arasında İstanbul Üniversitesinde eczacılık Öğretimi, Araştırmaları ve Yayınları, İstanbul, 1973.
57. KOCAER, R., Türkiye Eczacılığının Günü, Farmakolog 19 (5): 173(1949)
58. Kayseri tarihi hakkında verdiği değerli bilgi ve belgeler için "Kayseri Tarihi" kitabının yazarı Dr. Halit Erkiletlioğlu'na içten teşekkürlerimi sunarım. HT.
59. ERKİLETLİOĞLU, H., Kayseri'nin Tarih Boyunca Uğradığı İstila ve Afetler, III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırma Merkezi Yayınları No: 4, Kayseri, 2000 s. 153
60. Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları Sayı: 403, Bilgi Basımevi, Ankara, 1974
61. BAYTOP, T., Türkiye'de Bitkiler ile Tedavi-Geçmiş ve Bugün, İlaveli ikinci baskı, Nobel Tıp Kitabevi Yayınları, 1999 s.41
62. BAYTOP, T., Osmanlı Döneminde Erzurum'da Eczacılık, Erzurum, 1999
63. BAYTOP, T., a.g.e., s. 40
64. BAYTOP, T., a.g.e., s. 54
65. ÜNVER, A. S., Akar, Atar ve Atarlık, Tıp Tarihi Yıllığı (2), 1983
66. BÜTÜN, R. D., 1838-1908 yıllarında Osmanlı'larda Eczacılık ve Deontolojisi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Deontoloji Birimi, Doktor Tezi, İstanbul, 1984 s.53
67. BAYLAV, N., Eczacılık tarihi, İstanbul, 1968 s. 256
68. ERAYÇAR, O., Seyahatnamelerde Kayseri, Kayseri Ticaret Odası Yayınları no: 30, Kayseri, 2000 s.63
69. BÜTÜN, R. D., a.g.e s. 51
70. KUMBARACILAR, İ., Eczacılık Tarihi ve İstanbul Eczahaneleri, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi Yayınları, Tarih Dizisi No:2, İstanbul, 1988 s. 29
71. ERAVŞAR, O., Seyahatnamelerde Kayseri, Kayseri Ticaret Odası Yayınları No: 30, Kayseri, 2000, s.169
72. ÇALIŞ, İ., Astragalus Türleri Üzerinde Araştırmalar, Turhan Baytop Anma Kitabı, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 81, İstanbul, 2004, s. 89
73. CÖMERT, H., 19. Yüzyıl Vergi Kayıtlarında Talas, III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri, Kayseri, 2000 s. 99
74. Kayseri Tarih Araştırma Merkezi "KAYTAM" 182 no'lu Kayseri Merkez Vergi Kayıt Defteri (Tercüme: Hüseyin Cömert)
75. Osmanlı Devleti'nde ilk ciddi nüfus sayımının yapıldığı yıl olan 1831'de Kayseri şehir merkezinin nüfusu 13,466'dır. Kaza ve köylerde de 26,019 müslüman, 15,901 de Rum ve Ermeni olmak üzere toplam nüfus 55,386'dır. 1880 yılında Kayseri Sancağı'nın Sosyal, Ekonomik ve İdari Durumu hakkında İngiltere'nin Anadolu Konsolos Yardımcısı Lieutenant Ferdinand Bennet'in raporuna göre kesin olmamakla birlikte Kayseri Sancağı'nın nüfusunun 55.256'sı Müslüman, 19.062'si Ermeni, 12.299'u Rum idi. Ahmet Nazif Efendi'nin "Mir'atı Kayseriyye"sinde yer alan ve tahminen 1890 yılında yapılan nüfus sayımında ise Kayseri şehir merkezinde 34.436'sı Müslüman, 21.811 de Rum ve Ermeni olmak üzere top-

lam 56.178 kişi yaşamaktadır. Köy ve kasabalarda ise 77.157'si Müslüman 32.454'ü Rum ve Ermeni olmak üzere toplam 109.611'dir. 1914 yılında yapılan sayıma göre ise Kayseri İl Nüfusu 184.292'ye yükselmiş olup bunun 20.590'ı Rum, 50.174'ü Ermenidir. (Muhsin İlyas Subaşı, Dünden Bugüne Kayseri, Kıvılcım Yayınevi, 5. Baskı, sy:119)

76. Başbakanlık Arşivi, Osmanlı arşivleri Daire Başkanlığı, Divan-i Hümayun Kalem, sıra no 2, Tarihi 1849, Cilt no:3, Dosya no:64

77. Başbakanlık Arşivi, Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı Dahiliye İradeleri, sıra no: 3257, 4319, tarihi 1315-1317, Hususi No: 28-39

78. YARMAN, A., Osmanlı Sağlık Hizmetlerinde Ermeniler ve Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Tarihi, Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Vakfı, İstanbul, 2001 s. 62

79. KARPAT, Kemal., 1880'de Kayseri Sancağı'nın Sosyal, Ekonomik ve İdari Durumu: İngiltere'nin Anadolu Konsolos Yardımcısı Lieutenant Ferdinand Bennet'in Raporu, Ekim 1880, International Journal of Turkish Studies, Autumn 1980, Vol.1 No:2 Çev: Bayram Bayraktar (Bu raporun aslı bugün Avam Meclisi tutanakları arasında bulunmaktadır. Cilt 100, No:6 (1881), s. 268-282)

80. Aynı raporda o tarihteki sağlık durumu şu şekilde anlatılmıştır:

".. Kayseri şehri çok sağlıklıdır. Yaz mevsiminde, özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında sıcaklar çok etkilidir; bu nedenle kent sakinlerinin büyük bir çoğunluğu dağlık bölgelerdeki kendilerine ait olan bağlara göçmektedir. Şüphesiz bu, salgın hastalıklara karşı bağışıklık kazandırıyor. Kış mevsiminde ise, Aralık ayının ortalarından Şubat'ın sonlarına kadar çok soğuk bir mevsim yaşanır. Diğer mevsimler hoş bir iklime sahiptir.

Kayseri'nin köyleri de sağlıklı bir ortam içindedir. Düzluklerde, bataklıklara yakın yerlerde kurulan köylerden bazılarında sıtma hastalığı yaygındır. Fakat, sadece bu hastalığın teskin eden şekli görülür. Bir veya iki köy ise sıtma hastalığı ile tanınır.

Yerel olarak göz hastalıkları da vardır. Son yıllarda iz bırakan "Şark Çıbanı" (Aintab Button) görülmekte ve giderek yayılmaktadır. Mesanede çok çeşitli hastalıkların bulunduğu hastalıklara da rastlanır. Bir doktor bana son birkaç yılda altmış kişiyi tedavi ettiğini söyledi. Bunlardan sadece birisi ölmüştür. Bu bana göre "Cum grano" olarak kabul edilmelidir. Köpek ısırması sonucu ortaya çıkan kuduz hastalığı gibi, güneş çarpması da bilinmemektedir. Çiçek hastalığı ise hemen hemen bütün

dünyada çocukluk çağında ortaya çıkar ve ender olarak öldürücüdür. Çiçek aşısına Müslümanlar tarafından önem verilir. İshal yabancıları çabucak etkiler gibi görülür ve ishalde ayakta kalmak zordur. Bu yıl genellikle yaygın olarak görülmüştür."

81. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985, s. 131.

82. Çıraklıktan yetişen ve eczane açmak isteyen kişilerin sınavları Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane hocaları arasından seçilen bir jüri tarafından yapılıyor ve başarılı olanlara eczacı ustası olduklarına dair bir tezkire (Permis d'exercice) veriliyordu. Çıraklıktan yetişerek bir imtihan sonucu çalışma belgesi alan kişilere "2. sınıf eczacı (Pharmacien 2me classe) deniliyordu. 1863 yılında kabul edilen "Belediye İspenciyarlık Sanatının İcrasına Dair Nizamname" uyarınca 1863 yılından itibaren çıraklıktan yetişen kişilere "Eczacı Ustası" ünvanı verilme yöntemi terk edilmiştir. (Turhan Baytop, Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'de Eczacılık Öğretiminin Başlaması, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993, sy. 65)

83. YARMAN, A., Osmanlı Sağlık Hizmetlerinde Ermeniler ve Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Tarihi, İstanbul, 2001 (sy:305-315)

84. Ecz. Mustafa Özbakır'ın Kayseri Eczacılık tarihi hakkında 1970 ve 1980'li yıllarda yazdığı kişisel notlarına ulaşmamızı sağlayan oğlu Prof. Dr. Ömer Özbakır'a içten teşekkürlerimi sunarım. HT

85. Devlet Hastanesi'nde açılan eczanenin ilk mesul müdürü olan Mehmet Efendi'nin Talas'ta bir eczane açtığı rivayet edilmekteyse de Amerikan Hastanesi Eczanesi'nin mesul müdürü olması daha doğru görülmektedir. (Ecz.Mustafa M. Özbakır)

86. Bekir Kantarcı daha sonra M. Mahir Kafesçioğlu'nun ortağı olarak çalışmış, bir süre sonra da Kayseri'deki ilk ecza deposunu kurmuştur. Ancak mesul müdür bulunmaması nedeniyle kapatılmıştır.

87. Talas'taki bu dispanserde 1887'de 1200, 1889'da 4236, 1892 yılında 5214 hastaya bakılmıştır. 1900 yılında 7729 hastaya bakılmış verilen bu hizmetler dolayısıyla yapılan masrafların yaklaşık %'ü hastalardan temin edilmiştir.

88. ÖZSOY, H., Kayseri'de Amerikan Misyoner Faaliyetleri ve Talas Amerikan Koleji, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1995

89. BOARD'a bağlı ilk misyoner hastaneleri Antep, Mardin ve Talas'ta kurulmuş olup daha sonra İstanbul, Mer-

- zifon, Sivas, Harput ve Diyarbakır'da birer hastane açılmıştır.
90. KOCABAŞOĞLU, Uygur., a.g.e.
91. ÖZSOY, H., a.g.e.
92. Dispanser'in asıl kurucusu olan W. Dodd'un oğlu Dr. Dodd, General Report, 1930, Talas – Kayseri
93. Talas Amerikan Koleji 1960-64 Müdürü Robert Keller tarafından verilen sözlü ve yazılı bilgiler
94. Hastanede görevli Türk doktor
95. Ekim 1961 durumuna göre Türkiye'deki Eczaneler, Ecza Depoları ve Ecza Dolapları, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınları, Rüzgarlı Matbaa, Ankara 1961
96. Dr. Hıfzı Nuri, Kayseri Sancağı (Sadeleştiren Zübeyir Kars), 1922
97. 1910 yılında inşaatına başlanan ve 1924 yılında birinci katı tamamlanarak Atatürk tarafından Memleket Hastanesi olarak hizmete açılan bina bir süre aynı amaçla kullanılmış; Atatürk Bulvarı'nda modern Devlet Hastanesi'nin 29 Ekim 1943'te hizmete girmesi üzerine bina bir süre Tekel Deposu olarak kullanılmıştır. (Abdullah Satoğlu, Kayseri Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 2002, Sy:304)
98. KUMBARACILAR, İ., Eczacılık Tarihi ve İstanbul Eczahaneleri, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi Yayınları, Tarih Dizisi No:2, Ufuk Matbaası, İstanbul, 1988 s.70
99. Kumbaracılar, İ., a.g.e.
100. Türkiye Salnamesi, 1927, birinci sene, İstanbul, Sahib-i İmtiyaz Hasan Hulki, Anadolu Matbaası, 1927, sy: 813-817, Kayseri.
101. Türkiye Cumhuriyeti Malul Gaziler Büyük Ticaret Salnamesi, İstanbul, 1928, sy: 484, 1576.
102. KOCAER, R., Türkiye Eczacılar Almancağı, Hüsniyat Basımevi, İstanbul, 1949.
103. MERİÇ, M., Osmanlı Tababeti Tarihine Ait Vesikalar, Tarih Vesikaları, sayı: 1/16, İstanbul, 1955 sy: 28
104. BÜTÜN, R., 1838-1908 yıllarında Osmanlı'larda Eczacılık ve Deontolojisi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Birimi Yayınları, İstanbul, 1994, sy: 48
105. KARATEPE, Ş., Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul, 2001, sy: 188-190
106. Ecz.Mustafa M.Özbakır'ın Kayseri eczacılık tarihi konusundaki şahsi notları
107. KARATEPE, Ş., a.g.e.
108. Ecz. Mustafa M.Özbakır'ın Kayseri eczacılık tarihi konusundaki şahsi notları
109. M. Mâhir Kafesçioğlu, İbrahim Efendi'nin iki oğlundan büyüğü olup diğer oğlunun ismi İsmail'dir.
110. Mâhir Kafesçioğlu'nun biyografisi hakkında oğlu Dr.İsmail Kafesçioğlu tarafından Ecz.Mustafa Özbakır'a gönderilen 4.3.1980 tarihli mektup
111. Bu evlilikten Melek, İsmail, Süreyya, Nezahat ve Nilüfer isminde beş çocuğu olmuştur. Melek Hanım'dan olan torunları Türkan Erdoğan ve Gürcan Turgutoğlu, İsmail Bey'den Mustafa Kafesçioğlu ve Süreyya Kafesçioğlu, Nezahat Hanım'dan Ayla Polat ve Atilla Polat, Nilüfer Hanım'dan ise Nuri Tugan'dır.
112. Bugün bu diploma kayıptır.
113. Bahsedilen mektup
114. M. Kafesçioğlu'nun vefatı üzerine 25 Ocak 1952 tarihli Hakimiyet Gazetesi'nin (Yıl: 2 Sayı: 441) ikinci sayfasında çıkan yazı
115. M. Mâhir Kafesçioğlu ile ilgili bilgi veren torunları Sayın Gürcan Turgutoğlu ve Sayın Ayla Polat'a en içten teşekkürlerimi sunarım. H.T.
116. Oğlu Dr. İsmail Kafesçioğlu'nun Ecz. M. Özbakır'a gönderdiği 4.3.1980 tarihli mektubu
117. Eczanenin devredilmiş olması nedeniyle eczanede kullanılan drog kapları, hassas terazi, havan ve diğer gereçler elimizde değildir.
118. Kayseri Sancağı, Dr.Hıfzı Nuri, (Sadeleştiren Zübeyir Kars), 1922.
119. M. Mâhir Bey'in torunu Gürcan Turgutoğlu bu bilginin doğru olmadığını, Ecz. Kafesçioğlu'nun vefatına kadar eczanesini aynı isim altında devam ettirdiğini söylemiştir. H.T.
120. ERKİLETLİOĞLU, H., "Kayseri Yakın Tarihi", Kayseri s:97
121. KOCAER, Remzi., Türkiye Eczacılar Almancağı, 1949, Hüsniyat Basımevi, İstanbul, 1949. sy:165
122. KÖROĞLU, O., 1923-1950 Yılları Arası Kayseri'nin Ekonomik ve Sosyal Yapısı, Yüksek Lisans Tezi Danışman: Doç.Dr.Mustafa Keskin, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1992, s.59

123. Bu gazetenin ilk sayısı 28 Şubat 1939'da çıkartılmıştır. (Kayseri Basın Tarihi, Ali Rıza Önder, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1972)

124. ÖNDER, A.R., a.g.e. sy: 60

125. 25 Ocak 1952 tarihli Hakimiyet Gazetesi

126. 25 Ocak 1952 tarihli Hakimiyet Gazetesi

127. Cırlavuk, daha önce Merkez ilçeye bağlı köy iken, 1988'de kurulan merkez Melikgazi İlçesi'ne bağlanmıştır. Şehir merkezine 10 km. uzaklıkta olup köyün yeni adı "Mimar Sinan"dır.

128. İbrahim Efendi'nin bir oğlu ve bir kızı olup kızının ismi de Hatice'dir.

129. Tavlusun, Kayseri Merkez bucağına bağlı köy iken, 1988'de merkez Melikgazi ilçesine bağlanmıştır. Şehir merkezine uzaklığı 8 km. olup köyün yeni adı "Aydınlar"dır.

130. Bu araştırma için, vermiş olduğu bilgiler ve belgeler dolayısıyla Ecz. Mustafa İbrahim Bey'in torunu Avukat Mustafa Bayır'a teşekkür ederim. (H.T.)

131. Mustafa Bayır'dan aldığımız bilgilere göre Ecz. Mustafa İbrahim'in yöre halkının önde gelenleriyle olan ilişkisi M. İbrahim Kayseri'ye döndükten sonra da çok uzun yıllar devam etmiştir.

132. Kayseri'de 1881-1901 yılları arasında yirmi yıl belediye başkanlığı yapan Tavlusun'lu Mehmet Ali Efendi büyük bir sebze bahçesi olan Cumhuriyet Meydanı'nın, bugünkü yer altı çarşısının bulunduğu yere isabet eden bölümünü valinin yardımıyla istimlak etmiştir. İstimlak edilen yere, Sultan Ahmet Meydanı örnek alınarak "Millet Bahçesi" adı verilen bir park yapılarak, parkın içine büyük bir havuz, iki katlı bir kıraathane ile Hükümet Caddesi'ne bakan kısma otel yaptırılmıştır. Otel ve lokantayı kiraya veren belediye, eczaneyi bir süre kendisi işletmiştir. (Bu bilgiler ışığında Belediye Eczanesi'nin tahminen 1890'lı yıllardan itibaren hizmet verdiği anlaşılmaktadır.) Bu eczanede Mustafa Mâhir Kafesçioğlu, Mustafa İbrahim Efendi başta olmak üzere çok sayıda eczacı da görev almıştır.1933-36 yılları arasında belediye başkanlığı görevini de yürüten vali Nazmi Toker zamanında, meydan ve çevresinde yeni düzenlemeler yapılarak Tavlusun'lu Mehmet Ali Efendi'nin yaptırdığı, belediyeye ait otel ve eczaneyi yıktırarak bunların yerlerine Tan Sineması yaptırıldı. (Tan Sineması, Yeraltı Çarşısı Bacası'nın yerinde bulunuyordu.) (Karatepe, Ş., Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul, 2001, sy: 188-190)

133. M. Tahir Çöplüoğlu 1928 yılında Şifa Eczanesi'nden ayrılarak şimdiki Ziraat Bankası Kayseri Merkez Şubesi'nin olduğu yerde bulunan ve Ecz. Cemal Emden'in mesul müdürü olduğu Sümer Eczanesi'nde çalışmaya başlamış, beş yıl sonra bu eczaneden de ayrılarak kolonya imalatına başlamıştır.

134. BAYTOP, T., Laboratuar'dan Fabrika'ya Türkiye'de İlaç Sanayi (1833-1954), Görsel Sanatlar Matbaacılık, İstanbul, 1997.

135. Ecz. Mustafa M. Özbakır'ın Kayseri eczacılık tarihi hakkındaki kişisel notları

136. Bugün bu malzemelerin büyük bir kısmı Cemal Emden'in oğlu Selçuk Emden'de ve 60 kadarı da Ecz. Halil Tekiner'dedir.

137. Milli mücadele yıllarında düşmanın Ankara-Haymana yakınlarına kadar gelmesi üzerine 24 Temmuz 1921'de Müdafaa Vekili Fevzi Paşa (Mareşal Fevzi Çakmak) gizli bir oturum isteyerek başkentini Kayseri'ye taşınmasını teklif etti. Karar olumlu karşılanmadı. Milletvekilleri birer asker gibi savaşıcaklarını belirterek esnek bir karar aldılar.Bu karardan sonra her iki yönde de çalışmalara başlandı. Kayseri'de Meclis Binası olarak bugünkü Kayseri Lisesi binasının tahsisine karar verilerek hazırlıklara geçildi. Milli Eğitim Bakanlığı Kayseri'ye getirildi. Bu durum bir ay kadar sürdü. Sonunda Sakarya Savaşı'nın kazanılıp ve düşmanın Anadolu'ya yayılma gücünün kırılması üzerine, tekrar Ankara'da çalışmalara devam edildi. Gelen bakanlık ve bazı resmi kurumlar da tekrar Ankara'ya döndü. (SUBAŞI, M., Düünden Bugüne Kayseri, Kıvılcım Yayınevi 5. Baskı, Kayseri, 2003)

138. Ethem Bayır 1327 yılında (1911) Kayseri'de doğmuş, 20.08.1993 tarihinde vefat etmiştir.

139. Nimet Bayır 14.06.1986 tarihinde vefat etmiştir.

140. Osman Kavuncu (1918-1966) 3 Eylül 1950-19 Eylül 1957 tarihleri arasında iki dönem Kayseri Belediye Başkanlığı yapmış, döneminde yaptığı başarılı çalışmalarla büyük takdir toplamıştır. Kavuncu bugünkü Kayseri'nin modern ulaşım, şehircilik ve alt yapı hizmetlerinin temelini atmıştır. (SATOĞLU, A., Kayseri Ansiklopedisi, T.C. Kültür Bakanlığı Eserleri No: 2932, Ankara, 2002)

141. Mehmet Çalık (1912-1976) 1963 – 1973 yılları arasında iki dönem Kayseri Belediye Başkanlığı yapmış, Kayseri'ye çok önemli hizmetler kazandırmıştır. (SATOĞLU, A., a.g.e.)

142. Bu ney "şah ney" olup hala torunu Mustafa Bayır tarafından muhafaza edilmektedir.

143. Dr. Refik Saydam, Cumhuriyet döneminin ilk Sağlık Bakanı olup kısa bir süre dışında 1937 yılına kadar bakanlık yapmıştır. Saydam, ülkemizdeki sağlık hizmetlerinin kuruluşunda ve gelişmesinde en büyük katkısı olan kişidir.(ÖZTEK, Z., Türkiye'de Sağlık Hizmetleri, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.)

144. İ. Göver'in oğlu Seyit Mehmet Göver, Ecz. Mustafa Özbakır'a gönderdiği 6.12.1974 tarihli mektupta babasının doğum tarihini 1882 olarak veriyse de elimizdeki belgelerde 1884 yılında doğduğu yazmaktadır.

145. İ. Göver'in babası iki kez evlenmiş olup Zennecioğlu sülalesinden Saadet Hanım'la olan ilk evliliğinden Ali, İbrahim ve Zehra adlarında üç; İzmirli bir ailenin kızı olan İsmet Hanım'la olan evliliğinden ise Osman Nuri ve Hatice isminde iki çocuğu olmuştur.

146. Ecz. İbrahim Göver hakkında sağladığı bilgi ve belgeler için oğlu Abdülhak Göver'e teşekkür ederim.

147. Thomas Edward Lawrence (1888-1935) I. Dünya Savaşı yıllarında Ortadoğu'da istihbarat etkinlikleriyle bilinen İngiliz arkeolog, asker ve yazar. 1916'da Osmanlılar'a karşı bir ayaklanma başlatmış olan Mekke Emiri Hüseyin bin Ali'nin oğlu Faysal'ın askeri danışmanlığını yapmış, özellikle Şam-Medine demiryolu hattına düzenlediği vur-kaç türündeki baskınlarla Osmanlı birliklerine karşı yürütülen savaşta etkin rol oynamıştır. (Temel Britannica Ansiklopedisi, Nisan 1993, cilt no: 11 sy:220)

148. İ. Göver'in oğlu Seyit Mehmet Göver'in Ecz. Mustafa Özbakır'a gönderdiği 6.12.1974 tarihli mektup

149. İ. Göver Kayserili Seyit Mehmet Ağa'nın torunudur.

150. Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, Kayseri, 1997.

151. KARATEPE, Ş., Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul, 2001, sy: 188-190

152. İ. Güver'in oğlu Seyit Mehmet Göver'in Ecz. Mustafa Özbakır'a gönderdiği 27.1.1975 tarihli mektup

153. Ecz. Cemal Emden'in 25.10.1974 tarihinde Ecz. Mustafa Özbakır'a gönderdiği otobiyografisi

154. Bugün, o tarihlerde kullanılmış olan porselen drog kapları, bazı şişe ve muhafaza kapları İ. Göver'in oğlu Abdülhak Göver, Selçuk Emden ve Ecz. Halil Tekiner'de bulunmaktadır.

155. İbrahim Hakkı Göver'in oğlu Seyit Mehmet Göver'in Ecz.Mustafa Özbakır'a gönderdiği 15.3.1975 tarihli mektup.

156. En büyük oğlu olan İsmail Göver Kayseri Fuarı'nın kurucu müdürlüğünü yapmıştır. Abdülhak İshak Göver, İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nden mezun olmuş, uzun süre özel sektörde görev almıştır. İbrahim Göver'in tek kız çocuğu olan Saadet Hanım ev hanımı, küçük oğlu Seyit Mehmet Göver ise Fizik Yüksek Mühendisi'dir.

157. İbrahim Hakkı Göver'in oğlu Seyit Mehmet Göver'in Ecz.Mustafa Özbakır'a gönderdiği 15.3.1975 tarihli mektup.

158. Ecz.İ.Göver hakkında verdiği bilgiler için sayın Mehmet Çanakçıoğlu'na teşekkür ederim. H.T.

159. Aktarılan bu anının doğruluğu Sn. Abdullah Satoğlu tarafından da teyit edilmiştir. H.T.

160. İbrahim (Göver).

161. Bu özgeçmiş Ecz. Mustafa Özbakır tarafından tespit edilmiş ve Latin alfabesiyle yeniden yazılmıştır.

162. Ecz. Sariabdullahoğlu hakkında verdiği bilgiler için büyük torunu Ecz. Gülsen Ödev'e teşekkür ederim. H.T.

163. Türkiye Cumhuriyeti Malul Gaziler Büyük Ticaret Salnamesi, İstanbul, 1928, sy: 484, 1576.

164. Latin asıllı yeni Türk alfabesinin kabulü yılına rastlayan bu gazetede numaralar, hem eski hem de yeni alfabe'deki şekillerle dizilmiştir. Ederi beş kuruştur. Kayseri'de Sivas Caddesi'ndeki Yeni Matbaa'da beşer sütun üzerine dört sayfa olarak basılmıştır. Bu gazetede Ecz.Sariabdullah'tan başka Seyfi Ekrem, Cemil, Raşit Recai de yazar kadrosundadır. Gazete yeni harflere ilişkin yasanın yürürlüğe girmesi üzerine 1928'in son aylarında basımevinin yenilenmesi konusundaki güçlükler nedeniyle yayımına son verilmiştir. 1959'da Avukat Tahsin Karakaş'ın yönetiminde yeniden çıkan gazete varlığını günümüze kadar sürdürebilmiştir.

165. Ali Rıza Önder, Kayseri Basın Tarihi (1910-1960), Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1972

166. Hasan Hulki Bey'in diğer çocuklarının isimleri Hamdi, Memduha, Adviye ve Mediha'dır.

167. Ecz. Hazım Gönen'le ilgili verdiği değerli bilgi-belgeler için kızı Sayın Emel Özateş'e çok teşekkür ederim.

168. Büyük kızı Emel Hanım 1952 yılında Avukat Mehmet Özateş ile evlenmiş ve bu evlilikten Salih (1953), Hazım (1953), Râna (1960) ve Firdevs (1960) isimlerinin iki ikizi olmuştur.

169. Cemal Emden hakkında verdiği bilgiler için oğlu Selçuk Emden'e teşekkür ederim. HT.
170. Ecz. Cemal Emden'in Ecz. M. Özbakır'a gönderdiği 25.10.1974 tarihli otobiyografisi
171. Ecz. Mustafa Özbakır bu laboratuarda bir süre mesul müdürlük yapmıştır.
172. 1956 yılında TEB Kanunu'nun çıkmasıyla Ankara Eczacılar Odası'na 10 sicil no'yla üye olmuş, kaydı 1972 yılında Kayseri Eczacılar Odası'na gönderilmiştir.
173. Ecz. Mustafa Kılıçer hakkında verdiği değerli bilgi ve belgeler için oğlu M. Haluk Kılıçer'e çok teşekkür ederim.
174. Ecz. M. Kılıçer Ömer Bey'in ikinci oğlu olup ilk oğlu Veteriner Mehmet Kılıçer'dir.
175. Eczanenin baş kalfası Emin Acar, askerliğini yaptığı 300 yataklı askeri hastanede daha önceden eczaneden edindiği bilgi ve tecrübeyle 7 ay boyunca Türk Kodeksi'ne uygun 500 cc'lik serumlar hazırlayarak komutan ve askeri doktorların takdirini kazanmıştır.
176. Aromatizan olarak özellikle gülhatminin ilave edildiği bu şuruplar sadece Talas Amerikan Koleji'nde değil, Dr. Winkler'in muayene için gittiği çevre köy ve kasabalardaki hastalara da ücretsiz olarak verilmiştir.
177. Ecz. Kılıçer'in çocuklarından Ömer Kılıçer İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Pakize Kösehaliloğlu Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, M. Haluk Kılıçer A. Ö.F.İş İdaresi ve R. Onur Kılıçer Erciyes Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun olmuştur. Diğer çocuklarından Şerife Akkaş Kayseri Lisesi ve Hatice Tahtasakal ise TED Kayseri Koleji'nden mezun olmuştur.
178. Ecz. Kılıçer'in torunları ise şunlardır: Kadriye Akkaş (21.08.1981) Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, M. Kemal Akkaş (09.10.1983) Turizm ve Otelcilik, İpek Kılıçer (09.09.1982) Duke Üniversitesi Ekonomi, Merve Kılıçer (19.10.1987) Beyoğlu İtalyan Lisesi, Nimet Kösehaliloğlu (29.03.1980) Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi, Mehmet Kösehaliloğlu (26.05.1982) Başkent Üniversitesi Bilgisayar Yönetim ve Bilişim Sistemi, M. Turan Tahtasakal (15.02.1984) Bilgi Üniversitesi Reklamcılık, Sedef Tahtasakal (29.03.1988) Robert Koleji, Mustafa Kılıçer (28.08.1994) TED Kayseri Koleji'nde öğrenci ve Cansu Kılıçer'dir (23.06.2000).
179. Ecz. Mehmet Kösehaliloğlu'nun kardeşlerinin isimleri Fevziye(1328), Seyide (1329) ve Ahmet'tir (1331).
180. Ecz. Kösehaliloğlu hakkında verdiği değerli bilgi ve belgeler için oğlu Sayın Mustafa Kösehaliloğlu'na çok teşekkür ederim. (H. Tekiner)
181. Daha önceki adı 14 Mayıs Caddesi, şimdiki adı ise Millet Caddesi'dir.
182. Mustafa Kösehaliloğlu, babasının vefatından bir süre sonra eczaneyi devralan Ecz. Haluk Soyata'nın eczane dekorasyonunda günün şartlarına göre bazı değişiklikler yaptığını belirtmiştir.
183. Eski cumhurbaşkanlarından Celal Bayar Kayseri Cezaevi'nde kaldığı günlerde tuttuğu günlükte hapishanede kendisine gösterdikleri ilgi nedeniyle Ecz. Naime Demirkan ve eşini özellikle ziyaret etmek istediğini yazmıştır. (Celal Bayar, Kayseri Cezaevi Günlüğü, 1. Baskı, İstanbul, Ocak 1999 s.99)
184. Kayseri Lisesi Arşiv Kayıtları
185. Sayın Necdet Taş'a içten teşekkürlerimi iletirim. Halil Tekiner
186. Ecz. Özbakır hakkında verdiği değerli bilgi ve belgeler için oğlu Prof. Dr. Ömer Özbakır'a teşekkür ederim. H.T.
187. Eczaneyi daha sonra 27 Mayıs Caddesi'nde 17/A'ya taşımıştır.
188. Ecz. Özdemir Akgün, Ankara Eczacılar Odası'na 196 sicil no'yla kaydolmuş, kaydı 1972 yılında Kayseri Eczacılar Odası'na gönderilmiştir. (Kayseri Eczacılar Odası sicil no:16)
189. Sayın Vural Demircioğlu'na özgeçmişiyile ilgili verdiği bilgiler için teşekkür ederim. HT
190. Prof. Dr. Erdoğan Berçin: 1953 yılında Ankara'da doğdu. Lisans öğrenimini Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde tamamladı. Yüksek Lisans ve Doktorasını Institut für Pharmazeutische Chemie der Universität Hamburg-Almanya'da yaptı. 1985 yılında yardımcı doçent, 1988 yılında doçent, 1996 yılında da profesör ünvanlarını aldı. 2003 yılında Erciyes Üniversitesi Eczacılık Fakültesi dekanı oldu. Halen bu görevi sürdürmektedir.
191. BAYLAV, N., Eczacılık Tarihi, 525, İstanbul, 1968; Baytop, T., Türkiye'de Eczacılık Tarihi Müzeleri, Acta Turcica Historiae Medicinæ VI, 49, 2000.
192. Türk Eczacıları Birliği Mecmuası, 2 (2), 42, 1959
193. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, Kısaltılmış 2. Baskıya Hazırlayan: Prof. Dr. Afife Mat, İstanbul, 2001.

194. BAYTOP, T., İstanbul Eczacılık Fakültesi Eczacılık Tarihi Müzesi, İstanbul 1984.
195. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, Kısaltılmış 2. Baskıya Hazırlayan: Prof. Dr. Afife Mat, İstanbul, 2001.
196. BAYTOP, T., Eczacı Mektebi Tarafından Kullanılan Binalar, Osmanlı Bilimi Araştırmaları 3, 1-2, 2002
197. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi Araştırmaları, Sinangin Matbaası, İstanbul, 2000.
198. BAYTOP, T. a.g.e.
199. MAT, A., Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Eczacılık, Türkler, 17. Cilt, 88. Bölüm, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s: 928-935
200. MAT, Afife, a.g.e.
201. TEB Haberler, Mayıs-Haziran 2003, s.13
202. MAT, A., Osmanlı Döneminde Türkiye'de Kullanılan Porselen İlaç Kavanozları, IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı Bildirileri, Marmara Üniversitesi Yayın No: 657, Eczacılık Fakültesi Yayın No: 15 (Ayrı Baskı) İstanbul, 2000
203. ERAVSAR, O., Seyahatnamelerde Kayseri, Kayseri Ticaret Odası Yayınları No: 30, Kayseri, 2000
204. ERKİLETLİOĞLU, H., Kayseri Tarihi, Kayseri İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No: 5, Kayseri, 1993
205. ÜNVER, A. S., Kayseri Tıp Sitemiz 760 Yaşında, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1966 s. 4
206. KÖKER, A.H., Selçuklu Gevher Nesibe Sultan Tıp Fakültesi, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayın No: 10, Kayseri, 1991
207. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985, s. 131
208. BAYTOP, T., Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'de Eczacılık Öğretiminin Başlaması, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993, s. 65
209. YARMAN, A., Osmanlı Sağlık Hizmetlerinde Ermeniler ve Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Tarihi, İstanbul, 2001 s. 305-315
210. Annuaire Oriental Du Commerce 1893-1894 ve 1914
211. Ecz. Mustafa Özbakır'ın 1970'li yıllarda Kayseri eczacılık tarihi hakkında tuttuğu kişisel notlar
212. ÖZSOY, H., Kayseri'de Amerikan Misyoner Faaliyetleri ve Talas Amerikan Koleji, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1995
213. Verdiği bilgiler dolayısıyla 1960-64 yılları arasında Talas Amerikan Koleji'nin müdürlüğünü yapmış olan Sayın Robert Keller'e içten teşekkürlerimi sunarım. HT.
214. Ekim 1961 durumuna göre Türkiye'deki Eczaneler, Ecza Depoları ve Ecza Dolapları, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınları, Rüzgarlı Matbaa, Ankara 1961
215. MERİÇ, M., "Osmanlı Tababeti Tarihine Ait Vesikalar", Tarih Vesikaları, sayı: 1/16, İstanbul, 1955 s. 28
216. BÜTÜN, R., 1838-1908 yıllarında Osmanlı'larda Eczacılık ve Deontolojisi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Birimi Yayınları, İstanbul, 1994, s. 48
217. KARATEPE, Ş., Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 188-190
218. Ecz. Mustafa Özbakır'ın 1970'li yıllarda Kayseri eczacılık tarihi hakkında tuttuğu kişisel notlar
219. KARATEPE, Ş., a.g.e. s. 188-190
220. Verdiği değerli bilgi ve belgeler için Ecz. İbrahim Hakkı Göver'in oğlu Abdülhak İsak Göver'e teşekkür ederim. HT.
221. Dr. Hıfzı Nuri, Kayseri Sancağı (Sadeleştiren Zübeyir Kars), 1922
222. 1910 yılında inşaatına başlanan ve 1924 yılında birinci katı tamamlanarak M. Kemal Atatürk tarafından Memleket Hastanesi olarak hizmete açılan bina bir süre aynı amaçla kullanılmış; Atatürk Bulvarı'nda modern Devlet Hastanesi'nin 29 Ekim 1943'te hizmete girmesi üzerine bir süre Tekel Deposu olarak kullanılmıştır. Bugün köhne bir haldedir. (Abdullah Satoğlu, Kayseri Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara, 2002, s.304)
223. KUMBARACILAR, İ., Eczacılık Tarihi ve İstanbul Eczahaneleri, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi Yayınları, Tarih Dizisi No:2, Ufuk Matbaası, İstanbul, 1988 s.70
224. KUMBARACILAR, İ., a.g.e.
225. Türkiye Salnamesi, 1927, Birinci sene, İstanbul, Sahib-i İmtiyaz Hasan Hulki, Anadolu Matbaası, 1927, Kayseri, s. 813-817
226. Türkiye Cumhuriyeti Malul Gaziler Büyük Ticaret Salnamesi, İstanbul, 1928, s. 484, 1576.
227. KOCAER, R., Türkiye Eczacılar Almancağı, Hüsnütabiat Basımevi, İstanbul, 1949.

228. Mâhir Kafesçioğlu'nun biyografisi hakkında oğlu Dr. İsmail Kafesçioğlu tarafından Ecz. Mustafa Özbakır'a gönderilen 4.3.1980 tarihli mektup
229. Bu evlilikten Melek, İsmail, Süreyya, Nezahat ve Nilüfer isminde beş çocuğu olmuştur.
230. Bugün bu diploma kayıptır.
231. Mâhir Kafesçioğlu'nun biyografisi hakkında oğlu Dr. İsmail Kafesçioğlu tarafından Ecz. Mustafa Özbakır'a gönderilen 4.3.1980 tarihli mektup
232. M. Kafesçioğlu'nun vefatı üzerine 25 Ocak 1952 tarihli Hakimiyet Gazetesi'nin (Yıl: 2 Sayı: 441) ikinci sayfasında çıkan yazı
233. Ecz. Kafesçioğlu hakkında verdiği değerli bilgi-belge ve gösterdiği nezaket için torunu Sayın Gürcan Turgutoğlu Hanımefendi'ye içten teşekkürlerimi iletirim. HT.
234. Annuaire Oriental du Commerce 1914, s. 1430 ve Dr. Hıfzı Nuri'nin 1922 yılında hazırladığı Kayseri Sancağı isimli kitap
235. Bu araştırma için vermiş olduğu bilgiler ve belgeler dolayısıyla Ecz. Mustafa İbrahim Bey'in torunu Avukat Mustafa Bayır'a teşekkür ederim. HT.
236. Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, Kayseri, 1997
237. Ecz. İbrahim Hakkı Göver hakkında verdiği bilgi-belgeler dolayısıyla oğlu Abdülhak İsak Göver'e teşekkür ederim. HT.
238. Ecz. Nuh Naci Sariabdullahoğlu'nun Ecz. Mustafa Özbakır tarafından tespit edilmiş ve Latin alfabesiyle yeniden yazılmış olan otobiyografisi (yıl belirtilmemiş).
239. Ecz. Sariabdullahoğlu hakkında verdiği değerli bilgi-belgeler nedeniyle torunu Ecz. H. Gülsen Ödev Hanımefendi'ye içten teşekkürlerimi sunarım.
240. TEB 2. Bölge Ankara Eczacı Odası Arşivi
241. 1980'li yıllarda eczaneyi devralan Ecz. Tülay Balaban Akalp'le yapılan görüşme (Kayseri, Mart 2005)
242. Ecz. Cemal Emden'in Ecz. M. Özbakır'a gönderdiği 25.10.1974 tarihli otobiyografisi
243. Ecz. Emden hakkında verdiği bilgi-belge ve fotoğraflar için oğlu Selçuk Emden'e müteşekkirim. HT.
244. TEB 12. Bölge Kayseri Eczacı Odası Arşivi
245. Verdiği bilgiler nedeniyle adı geçen fakültenin dekanı Prof. Erdoğan Berçin'e teşekkür ederim. HT.
246. ERAVSAR, O., Seyahatnamelerde Kayseri, Kayseri Ticaret Odası Yayınları No: 30, Kayseri, 2000 p. 9-17
247. SUBAŞI, M. İ., Dünden Bugüne Kayseri, Kıvılcım Yayınevi, 5. Baskı, Kayseri, 2003 p. 39-45
248. ÜNVER, A. S., Kayseri Tıp Sitemiz 760 Yaşında, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1966 p. 4
249. ŞEHSUVAROĞLU, B., İstanbul'da 500 Yıllık Sağlık Hayatımız, İstanbul Fetih Derneği Yayın No: 21, İstanbul, 1953 p. 10
250. KÖKER, A. H., Selçuklu Gevher Nesibe Sultan Tıp Fakültesi, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayın No: 10, Kayseri, 1991
251. ÜNVER, A. S., Selçuk Tababeti Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları VIII. Seri No:7, Ankara, 1940 p. 54
252. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985, p. 131
253. BAYTOP, T., Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'de Eczacılık Öğretiminin Başlaması, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1993, p. 65
254. Personel notes and letters of Pharmacist Mustafa Özbakır (1929-1997)
255. YARMAN, A., Osmanlı Sağlık Hizmetlerinde Ermeniler ve Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi Tarihi, İstanbul, 2001 p. 305-315
256. Personel notes and letters of Pharmacist Mustafa Özbakır (1929-1997)
257. ÖZSOY, H., Kayseri'de Amerikan Misyoner Faaliyetleri ve Talas Amerikan Koleji, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1995
258. I would like to express my deepest gratitude to Mr. Robert Keller, director of the school from 1960 to 1964, for providing a great deal of information about the Talas American College and clinic. (H. Tekiner)

259. Ekim 1961 durumuna göre Türkiye'deki Eczaneler, Ecza Depoları ve Ecza Dolapları, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınları, Rüzgarlı Matbaa, Ankara 1961
260. General Reports written by Dr. Dodd and his staff in the 1930s (American Board Library).
261. KARATEPE, Ş., Kendini Kuran Şehir, İz Yayıncılık, İstanbul, 2001, p. 188-190
262. Personal notes and letters of Pharmacist Mustafa Özbakır (1929-1997)
263. ÇALIŞKAN, N., Kuruluşundan Günümüze Kayseri Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Hizmetleri Yayınları, Kayseri, 1995
264. Dr. Hıfzı Nuri, Kayseri Sancağı (Sadeleştiren Zübeyir Kars), 1922
265. I would like to thank M. Mahir Kafesçioğlu's granddaughter Mrs. Gürcan Turgutoğlu. (H. Tekiner)
266. Türkiye Salnamesi, 1927, Birinci sene, İstanbul, Sahibi-İmtiyaz Hasan Hulki, Anadolu Matbaası, 1927, Kayseri p.813-817
267. Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli, Kayseri, 1997
268. Göver's son Seyit Mehmet's personal letter to Pharmacist Mustafa Özbakır (March 15,1975).
269. Nuh Naci's autobiographical letter was found and transcribed using the Latin alphabet by Pharmacist Mustafa Özbakır.
270. Official records of the "Turkish Pharmacists' Association 2nd Regional Chamber of Pharmacists in Ankara".
271. I am grateful to Cemal Emden's son Selçuk Emden who greatly assisted me in gathering information about his father and his pharmaceutical business (H. Tekiner).
272. KOCAER, R., Türkiye Eczacılar Almancağı, Hüsniyat Basımevi, İstanbul, 1949.
273. BAYAR, C., Kayseri Cezaevi Günlüğü, 1. Baskı, İstanbul, 1999 p. 99
274. Official records of the "Turkish Pharmacists' Association 12th Regional Chamber of Pharmacists in Kayseri".
275. Personal letter of the current Dean of the Faculty, Prof. Dr. Erdoğan Berçin, May 2005, Kayseri.

KAYNAKÇA

1. ABACIOĞLU, N., Türk Eczacıları Birliği, Pharmacia, 30 (2), 37-43, 1990
2. AFETİNAN, A., Kayseri Gevher Nesibe Şifaiyesi, Hacettepe Üniversitesi Yayınları No: 8, Ankara, 1969
3. ARDA, B., KAHYA, E., GÜL, B., Bilim Etiği ve Bilim Tarihi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yayınları, Ankara, 2004
4. AKŞİT, A., Selçuklular'dan Osmanlılar'a Geçiş Sürecinde Kayseri Şehrinin Nüfusu, Türk Kültürü Dergisi, 38 (451), 2000
5. ASİL, E., Anadolu Selçuklu Devri Tıp ve Eczacılık Kurumu (Doçentlik Tezi), Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Ankara, 1979
6. BAYAR, C., Kayseri Cezaevi Günlüğü, 1. Baskı, İstanbul, 1999
7. BAYAT, A., Tıp Tarihi, Sade Matbaa, İzmir, 2003
8. BAYBURTLUOĞLU, Z., Kayseri Çifte Medrese, Vakıf ve Kültür Dergisi, 1 (1), 1998.
9. BAYLAV, N., Eczacılık Tarihi, İstanbul, 1968.
10. BAYTOP, T., Türkiye'de Eczacılık Tarihi Müzeleri, Acta Turcica Historiae Medicinæ VI, 49, 2000.
11. BAYTOP, T., I. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı, Mustafa Nevzat Eczacılık, Tıp ve Kültür Evi Yayınları, İstanbul, 11 Mayıs 1990.
12. BAYTOP, T., İstanbul Eczacılık Fakültesi Eczacılık Tarihi Müzesi, İstanbul 1984.
13. BAYTOP, T., 1923-1973 Yılları Arasında İstanbul Üniversitesi'nde Eczacılık Öğretimi, Araştırmaları ve Yayınları, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Mec. cilt 9, sayı 1, İstanbul, 1973
14. BAYTOP, T., Laboratuvar'dan Fabrika'ya Türkiye'de İlaç Sanayi (1833-1954), Görsel Sanatlar Matbaacılık, İstanbul, 1997.
15. BAYTOP, T., Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Eczacılık Cemiyetleri, Türk Eczacılık Tarihi Araştırmaları, İstanbul, 2000.
16. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayınları no: 3358, Eczacılık Fakültesi no: 47, Sanal Matbaacılık, İstanbul, 1985
17. BAYTOP, T., Türk Eczacılık Tarihi Araştırmaları, Sinangil Matbaası, İstanbul, 2000